

PAPER DETAILS

TITLE: Isgal Istanbul`unda Suçlu ve Magdur Kadınlar

AUTHORS: Zarife Albayrak

PAGES: 161-183

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4426539>

İşgal İstanbul'unda Suçlu ve Mağdur Kadınlar

Criminal and Victim Women in Occupied Istanbul

Zarife ALBAYRAK¹

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun
· zarifedeveci35@gmail.com · ORCID > 0000-0002-8994-3536

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 9 Aralık/December 2024

Kabul Tarihi/Accepted: 19 Aralık/December 2024

Yıl/Year: 2024 | **Cilt-Volume:** 4 | **Sayı-Issue:** 2 | **Sayfa/Pages:** 161-183

Atf/Cite as: Albayrak, Z. "İşgal İstanbul'unda Suçlu ve Mağdur Kadınlar"
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi 4(2), Aralık 2024: 161-183.

İŞGAL İSTANBUL'UNDA SUÇLU VE MAĞDUR KADINLAR

ÖZ

Kozmopolit bir kent olan İstanbul sosyo-ekonomik, demografik ve coğrafi yapısı dolayısıyla kontrolü zor bir kenttir. Çalışmada incelenen 1917-1920 yılları arası İstanbul için şartların oldukça zor olduğu bir döneme tekabül etmektedir. I. Dünya Savaşı ve işgal yıllarının olumsuz etkileri kentteki sorunları da beraberinde getirmiştir. Özellikle işgal altında bulunan İstanbul'un ekonomik olarak ciddi sıkıntılar yaşaması ve otorite boşluğunun varlığı kentteki suç oranlarının artmasına neden olmuştur. İstanbul'un işgali savaş sonucu zaten bozulmuş olan asayişin daha fazla bozulmasına neden olmuş ve hapishanelerdeki ağır suçluların serbest bırakılması güvenliği ciddi derecede tehdit etmiştir. Kentte iâşe sorununun yaşanması ve fiyatlardaki sürekli artış da cabası olmuştur. Kentin içerisinde bulunduğu şartlar dikkate alındığında suçun meydana gelmesi için uygun olan tüm koşullar bulunmaktaydı.

Çalışmada, 1917-1920 yılları arasında İstanbul'daki kadınların dahil olduğu suçların haritası ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda mala, insan hayatına, hükümete ve devlet memurlarına yönelik suçlar incelenmiştir. Söz konusu kategoriye dahil edilemeyen muhtelif suç türleri ayrıca gösterilmiştir. Kadınların suçlu ya da mağdur olduğu suç türleri, suça sürükleyen sebepler, suçun meydana geldiği semt ve mekanlar, suç aletleri tespit edilmeye çalışılmış ve cinsiyetler arası suç ilişkileri değerlendirilmiştir. Kadınların suça karışma oranları İstanbul kenti dahilinde incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, İşgal, Kadın, Suç, Mağdur.

CRIMINAL AND VICTIM WOMEN IN OCCUPIED ISTANBUL

ABSTRACT

As a cosmopolitan city, Istanbul is a difficult to control due to its socio-economic, demographic and geographical structure. The period from 1917 to 1920 analysed in this study corresponds to an era when the conditions in Istanbul were quite difficult. The negative effects of World War I and the years of occupation brought along problems in the city. In particular, Istanbul under occupation experienced serious economic difficulties and the vacuum of authority led to increased crime rates in the city. The occupation of Istanbul caused a further deterioration of public order, which had already deteriorated as a result of the war, and

the release of serious criminals in prisons seriously threatened security. The food shortage in the city and the constant increase in prices were additional problems. Considering the conditions in the city, there were all conditions suitable for the occurrence of the offence.

In this study, an attempt has been made to map the crimes involving women in Istanbul between 1917 and 1920. In this context, offences against property, human life, the government and public officials have been analysed. Various types of offences that cannot be included in the aforementioned categories have been shown separately. The types of crimes in which women were criminals or victims, the reasons that led them to crime, the neighbourhoods and places where the crime occurred, the tools of crime have been tried to be determined and the crime relations between genders have been evaluated. The rates of women's involvement in crime in Istanbul have been tried to be analysed.

Keywords: İstanbul, Occupation, Woman, Crime, Victim.

GİRİŞ

Michel Foucault, suçluluğu marjinal bir olgu olmaktan çıkartıp, insanın dahil olduğu toplumsal parmaklıkların ve bu parmaklıkların arkasında yaşanan baskı ve gözetimin birikimiyle ortaya konulan bir olgu olarak görmüştür. İnsanın doğasında var olan şiddetin suça dönüşmesi ancak insanın toplumun bir parçası olmasıyla gerçekleşmektedir. Şiddetin zapt edilmesi ise yazılı ya da sözlü hukuk aracılığıyla gerçekleşmiştir. Toplamların ve tarihin bir gerçeği olan şiddet, bir toplumu anlammanın kültürel şifrelerini barındıran araçlardan sadece biridir. Çünkü şiddet kültürün bir parçasıdır ve suçlunun şiddeti uygulayış biçimi bile toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Dolayısıyla toplumu anlayabilmek için toplumun bir parçası olan şiddeti de anlayabilmek gerekir (Kosbatar, 2019).

Büyük medeniyetlere başkentlik yapmış olan İstanbul, derin bir tarihi geçmiş ve köklü bir kültüre sahiptir. İstanbul, coğrafi, demografik, sosyal ve ekonomik yapısı bakımından kontrolü zor bir kenttir. 1830'lardan itibaren birçok kent gibi İstanbul da Avrupa'nın kültürel ve fiziksel etkisine açık hale gelmiş ve kentsel dokusunda birtakım dönüşümler gerçekleşmiştir. Eski mahalle anlayışı değişmiş ve ızgara planlı, birbirini kesen sokaklardan oluşan, sokakların kısmen aydınlatıldığı yeni bir kent biçimi oluşturulmuştur. Klasik Osmanlı/İslam kent görünümü, Avrupa üslup ve unsurları içeren daha kozmopolit bir görünüme dönüşmeye başlamıştır (Çelik, 2019). Osmanlı Devleti'nin kapalı mahalle anlayışının değişmeye başlaması toplumsal hayatı da etkilemiştir. Özellikle kentin bazı yerlerindeki homojen yapılar heterojen hale gelmiştir. Osmanlı Devleti'nde cemaatten cemiyete geçiş

kente özgü suç olgusunu da getirmiş ve Osmanlı zaptiyesi polise ve jandarmaya dönüşmüştür. İstanbul'daki kentsel dönüşüm güvenlik bakımından polisin kentte daha etkili olmasını sağlamıştır. Ancak Batı'da kentleşmenin getirdiği hırsızlık, yankesicilik gibi suçlar İstanbul'da da yaygınlaşmaya başlamış ve kentteki suç oranında devamlı bir artış olmuştur (Toprak, 2008).

19. yüzyılın ortalarından itibaren İstanbul'un nüfusunda ciddi bir artış görülmüştür. 1914 yılında kent nüfusunun 909.978'e yükseldiği bilinmektedir (Akay, 2018). Kentte artan nüfus konut yetersizliğine, ekonomik ve sosyal sıkıntılara neden olmuştur. Ayrıca Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve işgal yıllarının olumsuz etkileri de kentteki sorunları ve suç miktarını gözle görülür şekilde arttırmıştır (Akdeniz, 2020). İstanbul'un işgali savaş sonucu bozulmuş olan asayişin daha da bozulmasına yol açmış, hapishanelerdeki birçok ağır suçlu serbest bırakılmıştır. Bu dönemde başkentte yaşanan iâşe sorunu da suç oranlarını arttıran başka bir faktördür. Gıda temininde yaşanan sıkıntının yanı sıra fiyatlardaki artış da cabası olmuş ve İstanbul'da yaşam son derece zorlaşmıştır (Özer, 2003; Akay, 2018; Dikici, 2008). Kentin içerisinde bulunduğu koşullar göz önüne alındığında suç oranlarında artışın olması aslında beklenen bir durumdur. Çünkü siyasi otorite boşluğunun, sosyal ve ekonomik sıkıntıların etkili olduğu her dönem, suçun meydana gelmesi için uygun koşullara sahiptir.

Söz konusu çalışmada, 1917-1920 yılları arasında İstanbul'un içerisinde bulunduğu koşullar da göz önünde bulundurularak kentteki suçlu ve mağdur olan kadınlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Kadınların bizzat faili ve mağduru olduğu suç çeşitleri ve sebepleri, suçlu ve mağdur arasındaki cinsiyet ilişkisi, işlenen suçların İstanbul semtlerine ve suç mahallerine göre dağılımı ortaya konulmuştur. Çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)'ndeki Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Asayiş Kalemî (DH.EUM.AYŞ) kataloğundaki defterler kullanılmıştır. Konuya ilişkin arşiv kataloğunda 41 adet defter mevcuttur. Bunlardan 36 adeti çalışmaya dahil edilmiştir. 30/55, 40/2, 40/72, 41/7 ve 45/9 numaralı defterlerin görüntüsüne ulaşamadığından kullanılamamıştır.

1. SUÇLARIN SEMTLERE GÖRE DAĞILIMI

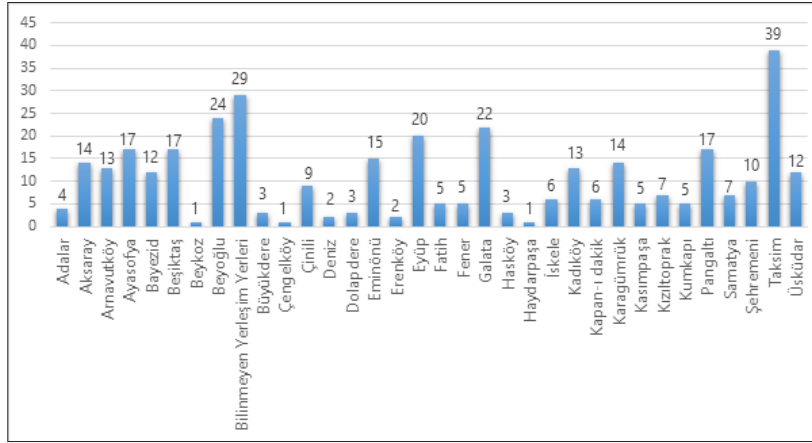
1917-1920 yılları arasında İstanbul'da kadınlar 363 vakanın faili ya da mağduru olarak kaydedilmiştir. Suç oranları semtlere göre farklılık göstermektedir. İstanbul'da 33 farklı semtte suç işlendiği belirlenmiştir. 29 suçun işlendiği semt ise belgenin hasar görmesi nedeniyle tespit edilememiştir. Bu yer isimleri tabloya "bilinmeyen yerleşim yerleri" şeklinde kaydedilmiştir. Suç miktarlarının semtlere göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Suçların Semtlere Göre Dağılımı

Yerleşim Yeri	Suç Miktarı	Yüzdesi (%)
Adalar	4	1,10
Aksaray	14	3,85
Arnavutköy	13	3,58
Ayasofya	17	4,68
Bayezid	12	3,30
Beşiktaş	17	4,68
Beykoz	1	0,27
Beyoğlu	24	6,61
Bilinmeyen Yerleşim Yerleri	29	7,98
Büyükdere	3	0,82
Çengelköy	1	0,27
Çinili	9	2,47
Deniz	2	0,55
Dolapdere	3	0,82
Eminönü	15	4,13
Erenköy	2	0,55
Eyüp	20	5,50
Fatih	5	1,37
Fener	5	1,37
Galata	22	6,06
Hasköy	3	0,82
Haydarpaşa	1	0,27
İskele	6	1,65
Kadıköy	13	3,58
Kapan-ı dakik (Unkapanı)	6	1,65
Karagümrük	14	3,85
Kasımpaşa	5	1,37
Kızıltoprak	7	1,92
Kumkapı	5	1,37
Pangaltı	17	4,68
Samatya	7	1,92
Şehremini	10	2,75
Taksim	39	10,74
Üsküdar	12	3,30
Toplam	363	%100

Kadınların faili ya da mağduru olduğu olayların en yoğun görüldüğü semt %10,74'lük bir oranla Taksim'dir. Akabinde Beyoğlu 24 ve Galata 22 olayla en yoğun vakaların yaşandığı semtlerdir. Kadınların karıştığı olayların en az görüldüğü yerler ise birer olayla Beykoz, Çengelköy ve Haydarpaşa'dır. Belge hasarından dolayı okunamayan yerlerdeki vakalar ise toplam suçlar içerisinde %7,98'lik bir orana sahiptir. İstanbul genelinde kadınların faili veya mağduru olduğu suç miktarlarının semtlere göre dağılımının grafik üzerinde gösterilmesi mümkündür.

Grafik 1. Suçların Semtlere Göre Dağılımı

2. SUÇLARIN SUÇ MAHALLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Suçun kaydedildiği defterlerde vakaların meydana geldiği mekânlar da mevcuttur. İstanbul'da kadınların karıştığı suçların işlendiği 58 mekân tespit edilmiştir. Bu mahallerden 10'u kayıtların hasar görmesinden dolayı okunamamış ve tabloda "bilinmeyen mekân" şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 2. Suçların Mekânlara Göre Dağılımı

Mekân	Suç Miktarı	Yüzdesi (%)
Amerikan Mektebi	1	0,27
Ahır	2	0,55
Apartman	10	2,77
Apartman Bahçesi	1	0,27
Apartman Odası	2	0,55
Apartmanın Taraçası	1	0,27
Arnavutköy Arıburnu Üstünde	1	0,27

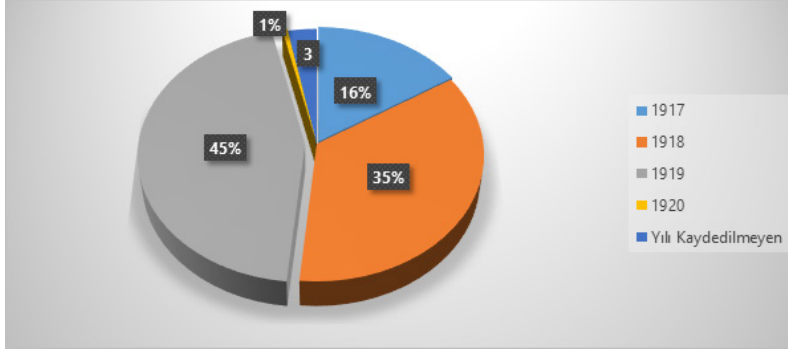
Arsa	2	0,55
Bahçe	2	0,55
Baraka	1	0,27
Bayezid Merkezi	1	0,27
Bilinmeyen Mekân	10	2,77
Cadde	53	14,68
Cami	2	0,55
Cami-i Şerif Avlusu	1	0,27
Çarşı	1	0,27
Çayırbaşı	1	0,27
Dükkan	9	2,49
Eminönü	1	0,27
Gazino	1	0,27
Hane	156	43,21
Hane Bacası	1	0,27
Hane Bahçesi	3	0,83
Hanenin Taraçası	1	0,27
Harik Mahallinde	1	0,27
İskele	2	0,55
İskelede Vapur İçinde	1	0,27
İstasyon	2	0,55
Kabristan	1	0,27
Konak	1	0,27
Köprü	1	0,27
Köşk	2	0,55
Mağaza	1	0,27
Mahmut Paşa'da Sokakta	1	0,27
Oda	18	4,98
Pazar	2	0,55
Postahane	1	0,27
Rıhtım	2	0,55
Sokak	41	11,35
Tiyatro	1	0,27
Tramvay	3	0,83
Umumhane	11	3,04
Umumhane Odası	1	0,27
Vapur	2	0,55
Yeni Cadde	1	0,27
Yeni Camii	1	0,27
Toplam	361	%100

Suçların işlendiği mekânlar arasında en fazla zikredileni %43,21’lik bir oranla hanedir. Akabinde %14,68’lik oranla cadde ve %11,35’lik bir oranla da sokak gelmektedir. İsmi okunamayan mahaller ise %2,77’lik bir orana sahiptir. Suç mahalleri arasında kabristan dikkat çekmektedir. Mezarlıkta mağdur edilen bir kadındır. Suçlunun ise kimliği tespit edilememiştir. Söz konusu kadın mezarlıktan geçerek evine gitmek isterken, bir kişi karşısına çıkarak parmağındaki 20 liralık yüzüğü gasp etmiştir. Suçlunun bu fiili “karmanyolacılık” şeklinde isimlendirilmektedir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20). Karmanyolacılar hırsızlar arasındaki en tehlikeli olanlarıdır. Bunlar üç dört kişilik gruplar halinde dolaşırlar ve harekete geçmek için genellikle gece vaktini ve تنها mekanları tercih ederlerdi. Kurbanlarını gözlerine kestirirler ve genellikle mağdurun üzerine atlamak suretiyle el ve boğazından yakalayıp yere sererlerdi. Böylece ceplerini boşaltırlar ve eğer kişi bağırarak olursa boğazını şiddetli şekilde sıkırlar ya da ağzına bir nesne tıklarlardı. Mağdur kişi neredeyse baygınlık geçirecek duruma gelirdi. Karmanyolacılar istediklerini aldıktan sonra mağduru kaldırma atarlardı. Bunların diğer hırsızlardan daha tehlikeli olmasının asıl sebebi korkusuz ve güçlü olmalarının yanı sıra can almaktan çekinmemeleriydi. İstediklerini alamazlarsa kurbanlarının gözünün yaşına bakmazlardı (Akay, 2018).

Suç mekanları içerisinde dikkat çeken diğer yerler ise ahır ve camidir. Ahırda gerçekleşen iki olay mevcuttur. Her ikisi de hırsızlıkla ilgilidir. İlk olayda kadın mağdur, erkek suçluyken, diğer olayda suçlu iki kadın, mağdur olan ise erkektir. İlk vakada hırsızlık gerçekleşmiş fakat ikinci olayda kadınlar hırsızlık yaparken suçüstü yakalanmışlardır. Her iki vakada da çalınmak istenen nesne tavuktur. Bir diğer dikkat çeken suç mekânı ise camiidir. Cami işlevi dolayısıyla her ne kadar suç ile bir arada düşünülemese de ciddi olayların burada da meydana geldiği anlaşılmaktadır. Örneğin Karagümrük’teki bir camide kadın erkek karışık bir grup ile başka bir grup arasında münakaşa yaşanmış ve olay darp ve yaralama ile sonuçlanmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 40/61). Yine Beyoğlu’ndaki bir caminin havlusunda iki kadın arasında çıkan kavga sonucunda kadınlardan biri yaralanmış (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 50/10), Eminönü’ndeki bir başka camide ise kimliği bilinmeyen biri tarafından bir kadın soyulmuştur. Bu hırsızlık türü “yankesicilik” olarak adlandırılmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20). Yankesiciler, bir kimsenin cebinden ya da çantasından hissettirmeden bir şey çalan kişilerdir. Dolayısıyla meslekleri gereği kalabalık yerlerde hırsızlık yaparlardı. Onlar için en uygun mekânlar genellikle cami ya da kilise önleri, çarşı içi, köprübaşı, vapur iskeleleri, istasyonlar, tünel giriş ve çıkışları gibi kalabalığın olduğu yerlerdi (Akay, 2018). Nitekim Aksaray’daki bir camide iki kadın arasında hırsızlık olayının olduğu kayıtlarda yer almaktadır. Bu olay “sirkat” şeklinde isimlendirilmiştir. Hırsızlık suçunun icra ediliş şekliyle ilgili bilgi verilmemiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 38/21).

Tablo 3. Suçların Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	1917	1918	1919	1920	Yılı Kaydedilmeyen
Suç Miktarı	58	129	163	2	11
Toplam			363		

Grafik 2. Suçların Yıllara Göre Dağılımı

1917-1920 yılları arasında deftere kaydedilen kadınların karıştığı suç oranlarına bakıldığında en yüksek oran %45 ile 1919 yılına aittir. Akabinde %35'lik bir oranla 1918 yılı gelmektedir. En az suç oranının görüldüğü yıl ise 1920'dir. Sadece kadınları ele alan bu çalışmada kullanılan veriler azımsanamayacak ölçüdedir. Bunun savaş yıllarına tekabül ediyor olması anlaşılabilir bir durumdur. Savaşın sebep olduğu olumsuz şartlar altında İstanbul halkının yaşadığı zorlukları göstermesi bakımından söz konusu veriler son derece mühimdir. Elbette bunlar sadece eldeki verilere dayanarak verilen oranlardır. Kayıtlara geçmemiş, kadınların bizzat faili ya da mağduru olduğu birçok olayın yaşanmış olması olasıdır. Dolayısıyla bu verilerin kadınların karıştığı tüm olayları göstermediği unutulmamalıdır.

3. KADINLARIN FAİLİ VE MAĞDURU OLDUĞU SUÇLAR VE SEBEPLERİ

1917-1920 yılları arasında İstanbul'un gündelik hayatında insan hayatına ve mala karşı pek çok suç işlenmiştir. Özellikle yaralama, darp, gasp, hırsızlık gibi suçlar yoğun bir şekilde görülmektedir. İstanbul'un semtlerinde işlenen suç türleri aşağıdaki tabloda miktarlarıyla birlikte gösterilmiştir. Grafik 3'te suç türlerinin dağılımı daha net bir şekilde görülmektedir. Elde edilen verilere göre suçların %53'ü mala karşı işlenmiştir. En yüksek suç miktarı ise sirkattir. İkinci sırada %36,08'lik bir oranla insan hayatına karşı işlenen suçlar gelmektedir ki sirkatten sonra en fazla görülen suç türü de darp ve yaralamadır. Cana ve mala karşı işle-

nen suçlar %6,33; insana, hükümete ve memura küfür, hakaret, darp ve itaatsizlik %2,47; intihar ve intihara teşebbüs %2 ve izinnamesiz nikah kıymak ise %0,27'lik bir orana sahiptir. Ayrıca insan hayatına yönelik suçların bir kısmı da maddiyat kökenlidir. Dolayısıyla dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda ekonomik sıkıntının insanlar üzerinde ne kadar etkili olduğunu işlenen suçlardan da görmek mümkündür. Bomba patlatmak, iskat-ı cenine (çocuk düşürme) sebep olmak, yeni doğan bebeği ya da küçük yaştaki çocuğu öldürmek, kadın kaçırmak gibi nadir görülen suçlar da mevcuttur.

Tablo 4. İşlenen Suçlar

İşlenen Suç	Suç Miktarı	Yüzdesi (%)
Ahz ve Gasp	13	3,58
Bomba İnfilakı	1	0,27
Cebren Duhul ve Taarruz	1	0,27
Cebren Irza Tasallut	1	0,27
Cerh (Yaralama)	35	9,64
Cerh ve Ölüme Sebebiyet	6	1,65
Cerh ve Kapiya Asmak Suretiyle Öldürme	1	0,27
Darp	44	12,12
Darp ve Cam Kırmak	1	0,27
Darp ve Cerh	13	3,58
Darp, Cerh ve Tehdit	1	0,27
Darp ve Gasp	1	0,27
Darp ve İhrak (Yangın Çıkarma)	1	0,27
Darp ve İras-ı Hasar (Zarar Verme)	2	0,55
Darp ve Sirkat	3	0,82
Darp ve Tehdit	1	0,27
Darp ve Teşhir-i Silah (Silah Çekme)	2	0,55
Dolandırıcılık	4	1,10
Duhul, Darba Kıyam ve Tehdit	1	0,27
Gasp	1	0,27
Hakaret ve Tefevvühat-ı Lisaniye	1	0,27
Haneyeye Taarruz	2	0,55
Haneyeye Taarruz ve İskat-ı Cenine Sebebiyet	1	0,27
Hak-ı Duhul Olmayan Mahale Bi'd-Duhul Eşya Ahzı	1	0,27
Harik (Yangın)	10	2,75
İntihar	2	0,55
İntihar Kastıyla Pencereden Atlamak	1	0,27

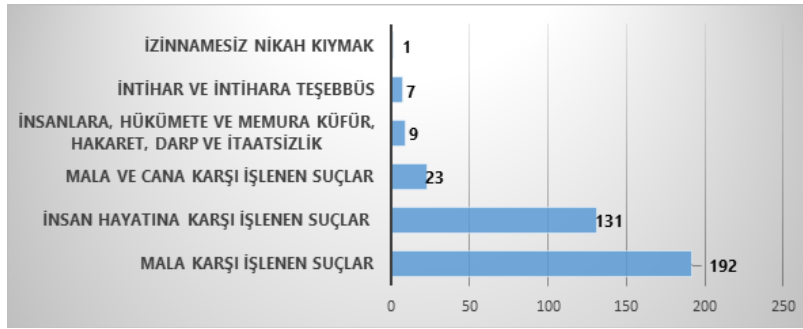
İntihara Teşebbüs	3	0,82
İras-ı Hasar	1	0,27
İras-ı Hasar ve Darba Kıyam	1	0,27
İskat-ı Cenin	1	0,27
Müslüman Kadınlara Taarruz	2	0,55
İstifa-yı Hak ve Darp	1	0,27
İtale-i Lisan	1	0,27
İtale-i Lisan, Hükümete Karşı Tefevvühat-ı Lisaniye ve Memurin-i Zabıtaya Tahkir ^[1]	1	0,27
İzale-i Bıkr (Bekaretini Bozmak)	3	0,82
İzale-i Bıkr ve Darp	2	0,55
İzinnamesiz İzdivaç ve Akd İcrası	1	0,27
Kadın Kaçırarak	1	0,27
Karmanyola Suretiyle Ahz ve Gasp	1	0,27
Geceleyin Haneye Taarruz ve Zabıtaya İtaatsizlik	1	0,27
Mantarcılık	3	0,82
Meskene Taarruz, İras-ı Zarar ve Tehdit	1	0,27
Rahimden Kan Gelmesine ve Bebeğin Düşme İhtimaline Sebebiyet	1	0,27
Sahtekarlık	1	0,27
Sarf-ı Endazlık ^[2]	2	0,55
Silah Atmak ve Tehdit	1	0,27
Sirkat	125	34,43
Sirkate Teşebbüs	6	1,65
Taarruz/Cebren Taarruz	11	3,03
Taarruz ve Cam Kırmak	1	0,27
Taarruz, Cerh ve Gasp	1	0,27
Taarruz ve Darp	3	0,82
Taarruz ve Duhule Teşebbüs	1	0,27
Taarruz, ırza Tecavüz ve Tehdit	1	0,27
Taarruz ve İras-ı Hasar	1	0,27
Taarruz ve İtale-i Lisan	1	0,27
Taarruz ve Rovolver ile Tehdit	1	0,27
Taarruz ve Tehdit	1	0,27

[1] Tefevvühat-ı lisaniyede bulunmak: Dedikodu ve boş laf etmek. <https://lugatim.com/s/tefevvühat> (Erişim Tarihi: 03.12.2024); İtale-i lisan: Dil uzatma. <https://www.lugatim.com/s/itala> (Erişim Tarihi: 03.12.2024); Tahkir: Hakaret etmek. <https://www.lugatim.com/s/tahkir> (Erişim Tarihi: 03.12.2024).

[2] Sarf-ı endazlık, tacizde bulunmak suçuyla beraber, kötü yola ve ahlaksızlığa itmek fiillerini kapsamaktadır (Öztop, 2014).

Taarruz ve Teşhir-i Silah	1	0,27
Tavcılık	1	0,27
Tefevvühat-ı Lisaniyede Bulunmak	1	0,27
Tehdit	2	0,55
Tehdit ve Memurin-i Zabıtaya Hakaret	1	0,27
Teşhir-i Silahla Tehdit	1	0,27
Umumhaneye Taarruz ve İtale-i Lisan	1	0,27
Vazife Başındaki Zabıtayı Darp	1	0,27
Yankesicilik	19	5,23
Yeni Doğmuş Bebeği Boğmak Suretiyle Öldürmek	1	0,27
Yeni Doğmuş Bebeği Kapıya Atmak Suretiyle Öldürmek	1	0,27
Toplam	363	%100

Grafik 3. Suç Türlerine Göre Dağılım

İstanbul'da kadınların karıştığı vakalarda bir takım suç aletleri kullanılmış fakat her olay kaydında suç aleti belirtilmemiştir. İşlenen suçlarda bıçak, bomba, silah, revolver^[3], permanganat^[4], taş, çakı, kızgın maşa kullanılmıştır. Bazı vakalarda bıçak ve taş gibi birden fazla suç aletinin kullanıldığı da olmuştur. Suç aletleri içerisinde yer alan permanganat dikkat çekicidir. Taksim'deki bir evde ikamet eden Madam Eleni, dostu ile kavga ettiğinden permanganat içerek hayatına son vermeye teşebbüs etmiştir. Anlaşıldığı üzere permanganat bir tür ilaçtır ve kişi zehirlenme suretiyle ölmeyi tercih etmiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 38/21). Dikkat çeken bir diğer suç aleti ise kızgın maşadır. Ahmet isimli şahıs Makbule Hanım ile yaşadığı anlaşmazlık sonucunda kadını darp etmiş ve kızgın maşa ile vücudunun bazı böl-

[3] Revolver, tetiğin üstünde, döndükçe üzerine yerleştirilmiş kurşunları namluya veren bir topu bulunan, seri halinde ateşlenebilir bir tabanca çeşidi, altıpatlar. <https://lugatim.com/s/ROVELVER> (Erişim Tarihi: 04.12.2024).

[4] Permanganat, mikrop öldürücü olarak kullanılan potasyum permanganatın kısa adıdır. <https://lugatim.com/s/permanganat> (Erişim Tarihi: 04.12.2024).

gelerini yakmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 46/25). Görüldüğü üzere örnek vakalarda şiddetin her türlü ile karşılaşmak mümkündür. Suç aletlerinden biri olan bomba ise küçük bir çocuk tarafından kullanılmıştır. Agliya isimli çocuk sokakta musluk şeklinde bulduğu cismi oynamak amacıyla almıştır. Bomba ile oynadığı sırada patlaması sonucu birçok insan yaralanmıştır. Çocuğun bilinçsiz şekilde bombayı patlattığı aşikardır fakat bunu sokağa bırakan asıl suçlunun kimliği ve amacı bilinmemektedir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 18/90).

Kayıtlarda ateş kullanırken kazayla yangın çıkaranlar da mevcuttur. Yangınla ilgili eldeki vakaların hepsi dikkatsizlik yüzünden meydana gelmiştir. Yangının kaynağı ise sigara, semaver, mangal ya da gaz ocağından sıçrayan kıvılcımdır. Yangının bazen çevredeki evlere de sirayet ettiği durumlar olmuştur (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 8/101, 18/77, 18/90, 40/16, 44/66, 50/10, 50/36, 70/20). Eğer yangın başka evlere de yayılırsa mağdur kişi “hukuk-ı umumiye” şeklinde ifade edilmiştir. Örneğin Beşiktaş'ta Ahmet Bey'in evindeki hizmetçisi Ayşe, gaz ocağını karıştırırken dikkatsizliği yüzünden ev ateş almıştır. Yangının çevreye yayılması sonucunda 100 hane yanmış ve sorumlu kişi firar etmiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 18/90). Başka bir olayda ise Doktor Amon Bey'in kadın hizmetçileri evde çamaşır yıkarlarken ocaktan sıçrayan kıvılcım çamaşırları tutuşturmuş ve hanenin bazı kısımları yanmıştır. Yangın daha fazla büyümeden söndürülmüştür (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 50/36).

Suç türlerinden biri olan otomobille kazada suç aleti olarak araç sayılabilir. Osmanlı Devleti 20. yüzyılın başlarında motorlu araçlarla tanışmış olup, kazaların önlenmesi amacıyla bir süre yasaklanmıştır. Zamanla ülkede yaygınlaşan otomobiller trafik kazalarını da beraberinde getirmiştir (Akdeniz, 2020). 1917-1920 yılları arasında kadınların mağduru olduğu otomobil kazaları ile ilgili kayıtlar mevcuttur. Bazen kaza esnasında hem kadın hem de erkek mağdurun olduğu vakalarla da karşılaşmak mümkündür. Örneğin Galata'da meydana gelen bir otomobil kazasında karı koca birlikte yaralanmışlardır. Mağdurlardan kadın olan bir süre sonra vefat etmiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 12/23). Söz konusu tarih aralığındaki trafik kazalarının hepsi dikkatsizlik sebebiyle meydana gelmiş olup, dört kaza ölümle, beşi ise yaralanma ile sonuçlanmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 12/23, 17/85, 20/57, 39/59, 41/5, 41/33, 50/10, 75/61, 70/20).

Akıl sağlığı yerinde olan insanlar genellikle belirli bir sebep yüzünden suç işlemektedirler. Bu suç işleyen kişinin haklılığını göstermese de mutlaka bir neden öne sürülmektedir. Ancak suç kayıtları incelendiğinde sekiz suçun sebepsiz yere işlendiği kaydedilirken, on beş olayın sebep kısımları tamamen boş bırakılmıştır.

Bu suçlardan on yedisi insan hayatına, dördü hem cana hem de mala, ikisi ise mala yönelik işlenmiştir.

Tablo 5. İnsanları Suça Sürükleyen Sebepler

Suçların Sebepleri	Miktar	Yüzdesi (%)
Adem-i Dikkat (Dikkatsizlik)	25	7,18
Adem-i İmtizaç	3	0,86
Ahlaksızlık	3	0,86
Ahz ve İta	1	0,28
Aşk	1	0,28
Bahçeden Soğan Koparmak	1	0,28
Cebren	1	0,28
Derdest-tahkik	5	1,43
Dost	1	0,28
Fuhuş Maksadıyla	1	0,28
Hane Tahliye Meselesi	1	0,28
Hane Taşlanınca Korkusundan	1	0,28
Havf (Korku)	1	0,28
Hırs ve Şehvet	2	0,57
Husumet	1	0,28
İcar Meselesi	2	0,57
İğbirar (Gücenme)	25	7,18
İğfal	2	0,57
İzdivaç Vaadi	4	1,14
Kaza	1	0,28
Menfaat	178	51,14
Münasebat-ı Gayrimeşru	1	0,28
Münâzaa	57	16,37
Nafaka Talebi	1	0,28
Sâika-i Sekr	11	3,16
Sâika-i Zaruret	1	0,28
Sarf-ı Endazlık	1	0,28
Sebepsiz	8	2,29
Taarruz	1	0,28
Tahliye	2	0,57
Tatlik (Boşama)	2	0,57
Vazife Dolayısıyla	2	0,57
Yeis	1	0,28
Toplam	348	%100

Suçların sebepleri arasında en yüksek oran %51,14 ile menfaattir. Menfaat sebebiyle işlenen suçlar hırsızlıkla ilişkilidir. En yüksek sayıya sahip suç türü hırsızlık olduğundan menfaatin yüksek orana sahip olması beklenen bir durumdur. Sebebi menfaat olarak kaydedilen hırsızlık dışındaki tek suç hocanın iznnamesiz iki kişinin nikahını kıymasıyla ilgili vakadır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 46/25). İkinci sırada %16,37 ile münâzaa, akabinde ise %7,18'lik bir oranla iğbirar ve dikkatsizlik gelmektedir. Sebepler arasında dikkat çeken ise dost ve aşk yüzünden işlenen suçlardır. Dost ile yaşanan kavga intihara teşebbüsle, aşk meselesi ise kişinin kendisini apartmandan atması suretiyle intiharla sonuçlanmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 38/21, 44/57). İntihar vakaları kendi boğazını kesmek, permanganat içerek zehirlenmek, pencereden atlamak gibi çeşitli yollarla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Olayların bazıları ölüm bazıları ise yaralanmayla sonuçlanmıştır. İntihar sebepleri ise aşk, kavga, üzüntü ya da maddi zorluklardan kaynaklanmaktadır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 18/90, 38/21, 41/33, 44/57, 50/10, 70/20). Örneğin Fatma isimli bir kadın eşinin kendisini terk etmesi üzerine geçimini sağlayamamış ve çıkış yolu bulamayınca intihara teşebbüs etmiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20).

Suçun gerçekleşmesinde etkili olan “soğan koparmak” dikkat çekici sebeplerdendir. Olay Ayasofya’da bir kadının bahçesinde gerçekleşmiştir. Başka bir kadının bahçeden soğan koparması üzerine bahçe sahibi kişiyi darp etmiştir. Çok basit bir sebep gibi görünse de kişinin canına yönelik bir suçun işlenmesiyle sonuçlanmıştır. Elbette öne sürülen bu argümanın tek veya asıl sebep olup olmadığı muallaktır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20).

3.1. Mala Karşı İşlenen Suçlar

İstanbul’da kadınların karıştığı olaylar yoğun olarak mala karşı işlenen suçlardır. Ahz ve gasp, sirkat, dolandırıcılık, karmanyolacılık, mantarcılık, sahtekarlık, tavcılık, yankesicilik, iras-ı hasar, cebren haneye/meskene duhul ve taarruz ve cam kırmak gibi suçlar mala yönelik işlenmiştir. Görüldüğü üzere mala karşı işlenen suçların çoğu hırsızlıkla ilişkilidir. Sadece nesneyi çalma yöntemleri ile mağdurun maruz kaldığı tehlike ve zarar bakımından farklılık gösterdiğinden değişik isimlendirmeler kullanılmıştır.

Hırsızlık suçu en genel anlamıyla birinin malını izinsiz ve gizlice bulunduğu yerden almaktır. Tarihin en eski suçlarından biri olan hırsızlık sosyal düzeni bozduğu için hemen hemen her sistemde suç sayılmış ve farklı şekillerde cezalar uygulanmıştır. 1917-1920 yılları arasındaki mevcut şartlardan dolayı İstanbul’da bu tür suçların artışta olduğu gözlemlenmiştir. Hırsızlık suçları arasında dikkat çekenlerden biri mantarcıdır. Bu isimle anılan dolandırıcılar iki ya da üç kişi şeklinde dolaşırlardı. Genellikle sefaretlerin önlerinde pasaport çıkartmak için gelenleri, bilet almak amacıyla istasyonlarda ve acente önlerinde toplananları ya da vapura binen yolcuları gözlerine kestirirlerdi (Toprak, 2008). İncelenen kayıtlarda

mantarcıların suç işlediği üç vaka mevcuttur. Üçünde de mağdur olan kadinken, suçlular erkektir. Olaylar Galata, Aksaray ve Ayasofya'da caddede meydana gelmiştir. Muhtemelen caddenin kalabalık olan kesimleri tercih edilmiş olabilir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 12/23, 70/20). Dikkat çeken bir diğer dolandırıcılık türü ise tıvıcılıktır. Tıvcılar, düşük değerli takı, saat gibi nesneyi yüksek değerliymiş gibi tanıtarak satan dolandırıcılardır. Genellikle bir yardımcı ile birlikte dolandırıcılık yapmaktadırlar. Ayrıca kumar, üç kağıt gibi oyunlarda bazı dolandırıcılık türlerinde yardımcılık da yaparlardı (Şahin, 2016). Eminönü'nde Mahmut Paşa'da sokakta kimliği bilinmeyen bir kadın başka bir kadını tıvcılık yoluyla 20 lira dolandırarak mağdur etmiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20). Görüldüğü üzere bunlar genellikle kalabalık mekânlarda suç işlemektedirler. Ancak daha önceki satırlarda açıklandığı üzere hırsızlar arasında en tehlikelileri olarak bilinen karmanyolacılar işe çıkmak için تنها yerleri ve gece vakitlerini tercih ederlerdi (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20). Yankesiciler ise daha önce bahsedildiği gibi halkın toplu halde bulunduğu yerlerde işe çıkarlardı. Bunlar hırsızlığı şahadet ve ortaparmaklarıyla yaparlardı. Kurbanlarının ceplerindeki saat, cüzdan gibi kıymetli eşyaları hissettirmeden bu parmakları kullanmak suretiyle alırlardı. Hatta yanlarında altın kordonları kesmek için makas taşıdıkları da olurdu (Toprak, 2008). İstanbul'da kadınların karıştığı yankesicilik suçlarında mekânlar cadde, pazar, vapur, istasyon, tramvay, köprü, çarşı ve camidir. Bu tür vakalarda çalınan nesne çoğunlukla cüzdan ya da para olmuştur. Yankesiciler ve mağdur ettikleri kişiler arasında hem kadınlar hem de erkekler bulunmaktadır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 12/23, 18/27, 18/90, 34/67, 36/23, 38/21, 40/16, 40/61, 50/10, 58/96, 70/20). Hırsızlar arasında mağdur için en korkutucu olanı karmanyolacılardan sonra gasp yapanlardır. Gasp, birine ait olan herhangi bir şeyi zor kullanmak suretiyle almaktır. Bu suç şiddet ve tehdit içerdiği için adi sirkatten ayrılmaktadır. Aslında gasp ve karmanyolacılar birbirine çok benzemektedir. İki suç türü de özünde şiddet içermektedir. Ancak karmanyolacılar gaspçılardan daha organize ve tehlikelidir (Akay, 2018). Kayıtlara yansıyan ahz ve gasp suçlarının mağduru çoğunlukla kadın, suçlusu ise erkektir. Gaspçılarının suç işlediği mahaller ise genellikle cadde, postahane, yangın yeri, rıhtım ve arsadır. Çaldıkları eşyalar arasında ise çanta, altın kordonlu saat, yüzük vb. bulunmaktadır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 41/5, 44/66, 50/36, 50/50, 58/96, 70/20). Kayıtlarda sahtekârlıkla ilgili sadece bir vakaya denk gelinmiştir. Olay Kızıltoprak'ta bir caddede meydana gelmiş olup mağduru kadın, suçlusu ise erkektir. Ahmet isimli şahıs hanesini kontratsız şekilde mağdur kadına vermiş ve daha sonra sözleşme üzerinde tahrifte bulunarak sahtekarlık yapmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 38/15).

3.2. İnsan Hayatına ve Bedenine Yönelik Suçlar

Kayıtlarda ikinci sırada insan hayatına ve bedenine yönelik işlenen suçlar gelmektedir. Yaralama, öldürme, darp, tehdit, silah çekmek, cinsel saldırı, otomobil çarpması, intihar ve bebeğin düşmesine sebep olmak cana yönelik işlenen suçlar-

dandır. Yoğun olarak görülen darp ve yaralama suçunun sebebi genellikle iğbirar ve münazaadır. Hane tahliyesi ve kirası meselesi, boşanma, geçimsizlik, gayrimeşru ilişki ve sarhoşluk durumu da darbin diğer sebeplerindendir. Sarhoşluk, dikkatsizlik, anlaşmazlık, husumet yaralama ve öldürme suçunun nedenlerindendir. Cinsel saldırıların başlıca sebepleri arasında ise evlilik vaadi, kandırmak, hırs ve şehvet, ahlaksızlık, fuhuş, sarhoşluk ve sarf-ı endazlık sayılabilmektedir.

Yaralama ve öldürme suçları arasında dikkat çeken bir vakaya göre Pangaltı'daki bir evde bulunan Madam Şusa, üvey oğlu ve iki arkadaşı tarafından göğsünden bıçaklanarak yaralanmıştır. Bununla yetinmeyen suçlular kadını kapiya asmak suretiyle hayatına son vermişlerdir. İşledikleri suçun sebebi belirtilmemiştir fakat bıçakla yaralayarak öldürme eylemini gerçekleştirme ihtimalleri varken, bununla yetinmeyip kapiya asmaları büyük bir öfkenin göstergesi olabilir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 18/66). Bir başka darp ve yaralama vakasına göre de Madam Katina eşine gücenmesi sonrasında evinin bahçesinde kocası tarafından saçlarından çekilerek darp edilmiş ve yaralanmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20). Örnek vakalardan da anlaşıldığı üzere bir insanın beden bütünlüğüne ve canına yönelik ciddi suçlar işlenmiş ve genellikle bu tür vakalarda kadınlar mağdur taraf olmuştur. Vakalar arasında bebek ve çocuklara yönelik işlenen suçlar kan dondurucudur. Bir kadın henüz yeni doğan bebeğini kapiya atmak suretiyle ölümüne sebep olmuştur (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 50/50). Akıl almayan bir diğer olayda ise kadın doğum yaptığı esnada başka bir kadın tarafından bebek boğularak katledilmiştir. Bebek ölümlerinde mağdur taraf "hukuk-ı umumiye" şeklinde kayıt altına alınmıştır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20). Bazı vakalarda ise daha büyük yaşta çocukların yetişkin kadınlar tarafından darp edildiği ya da yaralandığı tespit edilmiştir. Bu tür olaylarda herhangi bir sebep belirtilmemiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 18/116, 44/66). Çocukların yetişkin kadınları yaraladığı, tehdit ya da darp ettiği vakalarla da karşılaşmak mümkündür. Bu olaylarda ise sebep kaydedilmiştir (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 44/57, 70/20).

3.3. Hükümete, Memura ve İnsanlara Küfür, Hakaret, Darp ve İtaatsizlik

Savaş yıllarında devletin emirlerine ve devlet memurlarına yönelik işlenen suçlar genellikle artış göstermektedir. Ancak sert bir yönetim mevcut ise savaş şartlarına rağmen bu tür suçlarda azalma da görülebilir (Akay, 2018). 1917-1920 yılları arasındaki döneme bakıldığında şartlar son derece olumsuzdur fakat bahsi geçen suç türlerinin İstanbul'da artış gösterip göstermediğini eldeki verilerden tespit etmek zordur. Çünkü çalışmanın kapsamı sadece İstanbul'daki kadın suçlu ve mağdurlarla sınırlıdır. Dolayısıyla bu şartlarda bütüne yönelik bir yorumda bulunmak doğru olmayacaktır. Ancak İstanbul'da kadınların karıştığı olaylar arasında hükümete, devlet memurlarına ve insanlara yönelik küfür, hakaret, darp ve itaatsizlik suçları mevcuttur.

İnsanlar karşısındakine zarar vermek istediğinde çoğu zaman hassas bir mefhum olan şerefi zedelemeye yönelik psikolojik şiddete başvurmaktadır. Bunu da çoğunlukla sövme-küfür kabahatini işleyerek yapmaktadır. İnsanlar çoğu zaman fiziksel gücü yetersiz kaldığında küfre başvurarak karşısındakini yaralamaya çalışmıştır (Albayrak, 2020). Özellikle hükümete ve memura karşı güçlerinin yetemeyeceğini düşündükleri noktada küfre başvurmuş olabilirler. Sarhoşluk ya da başka bir sebeple görevi başındaki zabıtayı darp etme ve yaralama, hakarete bulunma, itaatsizlik yapma, hükümete dil uzatma, özellikle bir erkeğin bir kadına saldırması, küfretmesi gibi vakalar kayıtlara yansımıştır. Umumhanedeki kadınların erkeklerin psikolojik ve fiziksel şiddetine sık sık maruz kaldıkları da anlaşılmaktadır (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 36/51, 38/33, 39/59, 44/66, 50/10, 70/20).

4. CİNSİYETLER ARASI SUÇ İLİŞKİLERİ

Şiddetin faili ya da mağduru olan kadınların suça dahil olma durumları döneme ve bölgeye göre değişiklik gösterse de genel yargı dünyadaki kadınların suça karışma oranlarının erkeklere nazaran daha az olduğu yönündedir. Sebep olarak da kadınların fiziki olarak daha güçsüz olmaları gösterilmiştir. Kadınların beden gücü gerektirmeyen suçlarda daha fazla aktif oldukları anlaşılmaktadır (Tosun, 1967; Öztö, 2019).

Çalışmada kadınların faili ve mağduru oldukları suçlar ele alınmıştır. Kadın bir suçun failiyken erkek mağduru, kadın mağduru iken de erkek suçlusu olabiliyordu. Hatta bazı vakalarda suçlu ya da mağdur tarafın hem erkek hem de kadından oluştuğu anlaşılmaktadır. Ayrıca suçlu ve mağdur tarafın farklı ya da aynı dini gruplara dahil oldukları tespit edilmiştir. Cinsiyetler arası suç ilişkilerine bakıldığında mağdurun kadın suçlunun ise erkek olduğu vakalar en yüksek orana sahiptir. Bu da kadınların erkeklere oranla daha az suçlu konumunda oldukları yönündeki genel yargıyı destekler niteliktedir. Kadınların dahil olduğu olaylarda çocukların suça karışma oranları oldukça azdır. Mağdurun ya da zanlının hem kadın hem de erkekten meydana geldiği durumlarda en yüksek oran mağdurun kadın ve erkek, suçlunun ise erkek olduğu vakalardır. Suçlunun kaydedilmediği vakalar intiharlardır. Burada suçlu ve mağdur kişinin kendisidir. Bazı intiharlarda mağdur hukuk-ı umumiye, suçlu ise kadın olmuştur. Mağdurun kadın, suçlunun erkek olarak kaydedildiği vakalar da mevcuttur (BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 38/21, 41/33, 50/10). Mağdur olan kadınlara karşı suç işleyen zanlıların tespit edilemediği vakalar %17,90'lık bir orana sahiptir.

Tablo 6. Cinsiyetler Arası Suç İlişkileri

Mağdur	Suçlu	Suç Sayısı	Yüzdesi (%)
Kadın	Kadın	42	11,57
Kadın	Erkek	154	42,42
Erkek	Kadın	35	9,64
Erkek Çocuk	Kadın	2	0,55
Kadın	Erkek Çocuk	3	0,82
Kadın	Kadın ve Erkek	8	2,20
Erkek	Kadın ve Erkek	9	2,47
Kadın ve Erkek	Kadın	2	0,55
Kadın ve Erkek	Erkek	17	4,68
Kadın ve Erkek	Kadın ve Erkek	4	1,10
Kadın ve Erkek	Meçhul	4	1,10
Kadın ve Erkek	30 Kadar Çocuk	1	0,27
Kadın	Suçlu Yok	2	0,55
Kadın ve Hukuk-ı Umumiye	Suçlu Yok	1	0,27
Kadın	Meçhul	65	17,90
Hukuk-ı Umumiye	Kadın	11	3,03
Hukuk-ı Umumiye	Kadın ve Erkek	3	0,82
Toplam		363	%100

SONUÇ

Çalışmada 1917-1920 yılları arasında İstanbul'daki kadınların mağdur ya da suçlu olarak suça karışma oranları incelenmeye çalışılmıştır. Söz konusu dönemde İstanbul'un içerisinde bulunduğu şartlar göz önünde tutulduğunda suç oranlarında artış olması beklenmektedir. Konu sadece kadınlarla sınırlı tutulduğu için genele yönelik yorum yapılamasa da kadınların suça karışma oranlarının erkeklere nazaran daha az olduğu yönündeki genel yargıya rağmen 363 vaka dikkat çekicidir. Elde edilen verilere bakıldığında erkeklerin suçlu olduğu vaka sayısı kadınlara göre çok daha fazladır. Dolayısıyla mağdur edilen taraf çoğunlukla kadın olmuştur.

İstanbul'da daha çok mala yönelik suçların yoğun olduğu tespit edilmiştir. Bunlar arasında en yoğun olarak görülen suç türü hırsızlıktır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise insan hayatına yönelik suçların bir kısmının da maddiyat kökenli olduğudur. Dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda ekonomik sıkıntının insanlar üzerinde ne kadar etkili olduğunu işlenen suçlardan görmek mümkündür. Ayrıca hem cana hem de mala yönelik suçların da mevcut olduğu bilinmektedir. Bu kategoriler arasına konulamayan muhtelif suçlar bulunmaktadır.

İstanbul'da kadınların karıştığı suçların hangi semtte ve mekânda oldukları tespit edilmiştir. En yoğun suç oranı Taksim'de görülmüştür. Suç mahallerine bakıldığında ise en fazla zikredilen yer hanelerdir. Cadde ve sokaklar da çoğunlukla tercih edilen suç mekânları olmuştur. İnsanları suça sürükleyen sebepler tespit edilebilmiştir. İşlenen suçların sebepleri büyük oranda menfaat olarak kaydedilmiştir. Münâzaa da suça meyletmeyi sağlayan sebepler arasında yoğun olarak görülmektedir. Elbette bunların dışında insanları suça teşvik eden pek çok sebep bulunmaktadır. İşlenen suçlarda kullanılan suç aletleri de tespit edilmiştir. Ancak her vakada kullanılan suç aleti kaydedilmemiştir. Elde edilen bilgiye göre işlenen suçlarda bıçak, bomba, silah, revolver, permanganat, taş, çakı ve kızgın maşa kullanılmıştır. Ayrıca yangın ve trafik kazalarında ateş ve otomobil etkili olduğundan bunlar da suç aleti olarak sayılabilir.

Söz konusu dönemde İstanbul'da hükümete ve devlet memurlarına yönelik küfür, hakaret ve darp suçlarının işlendiği anlaşılmaktadır. Dönemin şartları gereği bu tür suçlarda artış olması olasıdır. İstanbul'da 1917 ve 1920 yılları arasındaki suçların ortak noktaları ekonomik sorunlar ve yönetim boşluğu olmuştur. Bunun etkilerini ise incelenen verilerde görmek mümkündür.

KAYNAKLAR

A. Arşiv Kaynakları

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Asayiş Kalemi (DH.EUM.AYŞ), 8/101, 12/23, 17/85, 18/27, 18/66, 18/77, 18/90, 18/116, 20/57, 22/73, 23/66, 25/31, 29/9, 34/67, 35/54, 36/23, 36/51, 37/49, 38/15, 38/21, 38/33, 39/59, 40/16, 40/61, 41/5, 41/33, 44/57, 44/66, 46/25, 46/44, 50/10, 50/36, 50/50, 58/96, 70/20, 75/61.

B. Araştırma Eserler-Makaleler

- Akay, T. (2018). Polis Mecmuası Verilerine Göre I. Dünya Savaşı'ndan Cumhuriyetin İlk Yıllarına İstanbul'da Suç. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: Mütareke (Cilt: 28), ss. 127-155.
- Akdeniz, C. (2020). Polis Mecmuası'nın 1919-1923 Yazılarına Göre İstanbul'da İşlenen Suç Çeşitleri. *Atatürk Dergisi*, Sayı: 1 (Cilt: 9), ss. 97-124.
- Albayrak, Z. (2020). Osmanlı Adıyaman'ı Örneğinde Dilin Yaramaz Çocukları: Sözlü Bir Şiddet Aracı Olarak Küfür ve Hakaret. *Tarihte Adıyaman Devlet, Toplum ve Kültür* (ss. 477-506). Ankara: Sonçağ Akademi.
- Çelik, Z. (2019). *19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Dikici, A. (2008). Milli Mücadele Döneminde İç Güvenlik ve Türk Polisi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı: 67-68-69 (Cilt: XXIII), ss. 719-755.
- Kosbatar, Ö. (2019). *Osmanlı Antalya'sında Suç, Suçluluk ve Suçlular (19. Yüzyıl Ortası)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Özer, İ. (2003). Mütareke ve İşgal Yıllarında Osmanlı Devletinde Görülen Sosyal Çöküntü ve Toplumsal Yaşam. *OTAM*, Sayı: 14 (Cilt: 14), ss. 247-271.
- Öztop, F. (2014). *II. Meşrutiyet Döneminde Aydın Vilayetinde Sosyal Yapı ve Adli Vaziyet (1908-1916)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Öztop, F. (2019). *Suç Cetvellerine Göre II. Meşrutiyet Döneminde Diyarbakir Vilayetinde Cinayet Suçları ve Failleri 1912-1917 (R. 1328-1333)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.

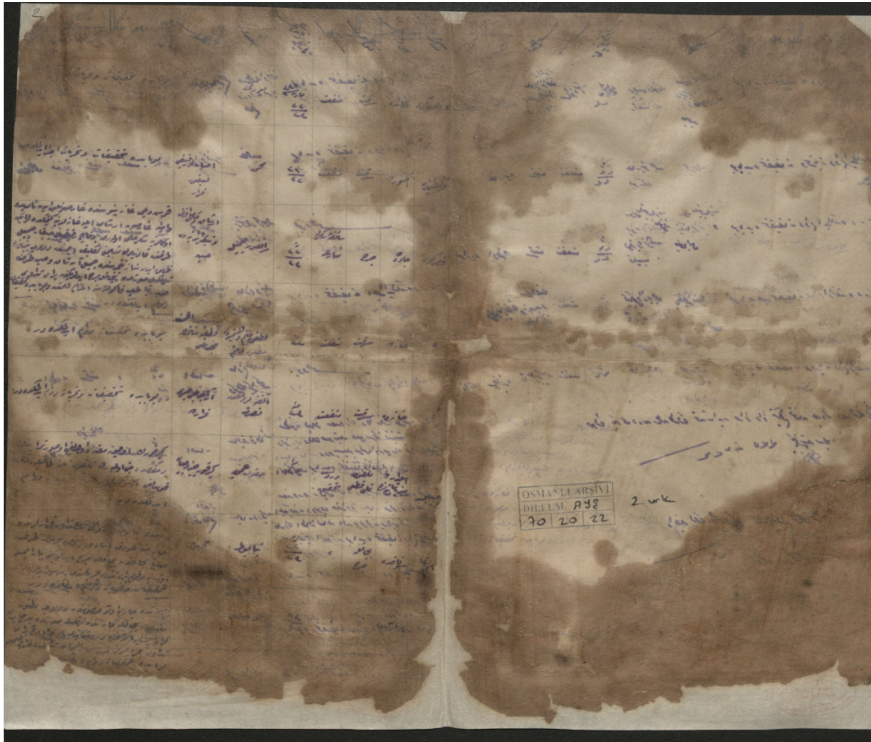
- Toprak, Z. (2008). Osmanlı'nın Son Döneminde İstanbul Sokaklarında Marjinaler: Hırsızlar, Dolandırıcılar, Yankesiciler. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, No: 38, ss. 275-279.
- Tosun, Ö. (1967). Suç ve Kadın. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Sayı: 3-4 (Cilt: 33), ss. 27-44.
- Şahin, S. (2016). Türk Kültüründe Hırsız Argosu. *TÜRK*, Sayı: 8, ss. 208-218.

C. Dijital Kaynaklar

- <https://lugatim.com/s/tefevvühat> (Erişim Tarihi: 03.12.2024).
- <https://www.lugatim.com/s/itale> (Erişim Tarihi: 03.12.2024).
- <https://www.lugatim.com/s/tahkir> (Erişim Tarihi: 03.12.2024).
- <https://lugatim.com/s/ROVELVER> (Erişim Tarihi: 04.12.2024).
- <https://lugatim.com/s/permanganat> (Erişim Tarihi: 04.12.2024).

EKLER

Ek 1. İstanbul'da Meydana Gelen Suçları Gösteren Defter

DH.EUM.AYŞ.00070.00020.022

Kaynak: BOA., *DH.EUM.AYŞ.*, 70/20.

Ek 2. İstanbul'da Meydana Gelen Suçları Gösteren Defter

2

Meydana Gelen Suçlar

Suçların Meydana Geldiği Yerler

Defter

1312

1313

1314

1315

1316

1317

1318

1319

1320

1321

1322

1323

1324

1325

1326

1327

1328

1329

1330

1331

1332

1333

1334

1335

1336

1337

1338

1339

1340

1341

1342

1343

1344

1345

1346

1347

1348

1349

1350

1351

1352

1353

1354

1355

1356

1357

1358

1359

1360

1361

1362

1363

1364

1365

1366

1367

1368

1369

1370

1371

1372

1373

1374

1375

1376

1377

1378

1379

1380

1381

1382

1383

1384

1385

1386

1387

1388

1389

1390

1391

1392

1393

1394

1395

1396

1397

1398

1399

1400

1401

1402

1403

1404

1405

1406

1407

1408

1409

1410

1411

1412

1413

1414

1415

1416

1417

1418

1419

1420

1421

1422

1423

1424

1425

1426

1427

1428

1429

1430

1431

1432

1433

1434

1435

1436

1437

1438

1439

1440

1441

1442

1443

1444

1445

1446

1447

1448

1449

1450

1451

1452

1453

1454

1455

1456

1457

1458

1459

1460

1461

1462

1463

1464

1465

1466

1467

1468

1469

1470

1471

1472

1473

1474

1475

1476

1477

1478

1479

1480

1481

1482

1483

1484

1485

1486

1487

1488

1489

1490

1491

1492

1493

1494

1495

1496

1497

1498

1499

1500

1501

1502

1503

1504

1505

1506

1507

1508

1509

1510

1511

1512

1513

1514

1515

1516

1517

1518

1519

1520

1521

1522

1523

1524

1525

1526

1527

1528

1529

1530

1531

1532

1533

1534

1535

1536

1537

1538

1539

1540

1541

1542

1543

1544

1545

1546

1547

1548

1549

1550

1551

1552

1553

1554

1555

1556

1557

1558

1559

1560

1561

1562

1563

1564

1565

1566

1567

1568

1569

1570

1571

1572

1573

1574

1575

1576

1577

1578

1579

1580

1581

1582

1583

1584

1585

1586

1587

1588

1589

1590

1591

1592

1593

1594

1595

1596

1597

1598

1599

1600

1601

1602

1603

1604

1605

1606

1607

1608

1609

1610

1611

1612

1613

1614

1615

1616

1617

1618

1619

1620

1621

1622

1623

1624

1625

1626

1627

1628

1629

1630

1631

1632

1633

1634

1635

1636

1637

1638

1639

1640

1641

1642

1643

1644

1645

1646

1647

1648

1649

1650

1651

1652

1653

1654

1655

1656

1657

1658

1659

1660

1661

1662

1663

1664

1665

1666

1667

1668

1669

1670

1671

1672

1673

1674

1675

1676

1677

1678

1679

1680

1681

1682

1683

1684

1685

1686

1687

1688

1689

1690

1691

1692

1693

1694

1695

1696

1697

1698

1699

1700

1701

1702

1703

1704

1705

1706

1707

1708

1709

1710

1711

1712

1713

1714

1715

1716

1717

1718

1719

1720

1721

1722

1723

1724

1725

1726

1727

1728

1729

1730

1731

1732

1733

1734

1735

1736

1737

1738

1739

1740

1741

1742

1743

1744

1745

1746

1747

1748

1749

1750

1751

1752

1753

1754

1755

1756

1757

1758

1759

1760

1761

1762

1763

1764

1765

1766

1767

1768

1769

1770

1771

1772

1773

1774

1775

1776

1777

1778

1779

1780

1781

1782

1783

1784

1785

1786

1787

1788

1789

1790

1791

1792

1793

1794

1795

1796

1797

1798

1799

1800

1801

1802

1803

1804

1805

1806

1807

1808

1809

1810

1811

1812

1813

1814

1815

1816

1817

1818

1819

1820

1821

1822

1823

1824

1825

1826

1827

1828

1829

1830

1831

1832

1833

1834

1835

1836

1837

1838

1839

1840

1841

1842

1843

1844

1845

1846

1847

1848

1849

1850

1851

1852

1853

1854

1855

1856

1857

1858

1859

1860

1861

1862

1863

1864

1865

1866

1867

1868

1869

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

1892

1893

1894

1895

1896

1897

1898

1899

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

1928

1929

1930

1931

1932

1933

1934

1935

1936

1937

1938

1939

1940

1941

1942

1943

1944

1945

1946

1947

1948

1949

1950

1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

1960

1961

1962

1963

1964

1965

1966

1967

1968

1969

1970

1971

1972

1973

1974

1975

1976

1977

1978

1979

1980

1981

1982

1983

1984

1985

1986

1987

1988

1989

1990

1991

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

2018

2019

2020

2021

2022

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

2031

2032

2033

2034

2035

2036

2037

2038

2039

2040

2041

2042

2043

2044

2045

2046

2047

2048

2049

2050

2051

2052

2053

2054

2055

2056

2057

2058

2059

2060

2061

2062

2063

2064

2065

2066

2067

2068

2069

2070

2071

2072

2073

2074

2075

2076

2077

2078

2079

2080

2081

2082

2083

2084

2085

2086

2087

2088

2089

2090

2091

2092

2093

2094

2095

2096

2097

2098

2099

2100

2101

2102

2103

2104

2105

2106

2107

2108

2109

2110

2111

2112

2113

2114

2115

2116

2117

2118

2119

2120

2121

2122

2123

2124

2125

2126

2127

2128

2129

2130

2131

2132

2133

2134

2135

2136

2137

2138

2139

2140

2141

2142

2143

2144

2145

2146

2147

2148

2149

2150

2151

2152

2153

2154

2155

2156

2157

2158

2159

2160

2161

2162

2163

2164

2165

2166

2167

2168

2169

2170

2171

2172

2173

2174

2175

2176

2177

2178

2179

2180

2181

2182

2183

2184

2185

2186

2187

2188

2189

2190

2191

2192

2193

2194

2195

2196

2197

2198

2199

2200

2201

2202

2203

2204

2205

2206

2207

2208

2209

2210

2211

2212

2213

2214

2215

2216

2217

2218

2219

2220

2221

2222

2223

2224

2225

2226

2227

2228

2229

2230

2231

2232

2233

2234

2235

2236

2237

2238

2239

2240

2241

2242

2243

2244

2245

2246

2247

2248

2249

2250

2251

2252

2253

2254

2255

2256

2257

2258

2259

2260

2261

2262

2263

2264

2265

2266

2267

2268

2269

2270

2271

2272

2273

2274

2275

2276

2277

2278

2279

2280

2281

2282

2283

2284

2285

2286

2287

2288

2289

2290

2291

2292

2293

2294

2295

2296

2297

2298

2299

2300

2301

2302

2303

2304

2305

2306

2307

2308

2309

2310

2311

2312

2313

2314

2315

2316

2317

2318

2319

2320

2321

2322

2323

2324

2325

2326

2327

2328

2329

2330

2331

2332

2333

2334

2335

2336

2337

2338

2339

2340

2341

2342

2343

2344

2345

2346

2347

2348

2349

2350

2351

2352

2353

2354

2355

2356

2357

2358

2359

2360

2361

2362

2363

2364

2365

2366

2367

2368

2369

2370

2371

2372

2373

2374

2375

2376

2377

2378

2379

2380

2381

2382

2383

2384

2385

2386

2387

2388

2389

2390

2391

2392

2393

2394

2395

2396

2397

2398

2399

2400

2401

2402

2403

2404

2405

2406

2407

2408

2409

2410

2411

2412

2413

2414

2415

2416

2417

2418

2419

2420

2421

2422

2423

2424

2425

2426

2427

2428

2429

2430

2431

2432

2433

2434

2435

2436

2437

2438

2439

2440

2441

2442

2443

2444

2445

2446

2447

2448

2449

2450

2451

2452

2453

2454

2455

2456

2457

2458

2459

2460

2461

2462

2463

2464

2465

2466

2467

2468

2469

2470

2471

2472

2473

2474

2475

2476

2477

2478

2479

2480

2481

2482

2483

2484

2485

2486

2487

2488

2489

2490

2491

2492

2493

2494

2495

2496

2497

2498

2499

2500

2501

2502

2503

2504

2505

2506

2507

2508

2509

2510

2511

2512

2513

2514

an increase in crime rates is an expected situation. Because every period in which there is a lack of political authority and social and economic difficulties has suitable conditions for crime to occur.

Considering the conditions of Istanbul under occupation from 1917 to 1920, guilty and victimized women in the city were identified. The types and causes of crimes in which women were the perpetrator and victim, the gender relationship between the perpetrator and the victim, and the distribution of the crimes committed according to the districts and crime scenes of Istanbul have been tried to be revealed.

The records showing the crimes committed between 1917-1920 provide some information about the social structure of Istanbul. It is known that crimes affecting social life include murder, wounding, assault, robbery, other forms of theft, rape, suicide, shooting, swearing and insulting and disobeying public officials. Between the aforementioned dates, the number of cases involving women as offenders or victims in Istanbul is 363. Sometimes more than one offence was committed in one incident.

The most common offence involving women in Istanbul is theft. 53% of the offences were committed against property. The second most common offence was crimes against human life with a rate of 36.08%. After robbery, the most common type of offence is assault and injury. After robbery, the most common type of offence is battery and injury. Offences against life and property accounted for 6.33%; blasphemy, insult, assault and disobedience against people, the government and officials for 2.47%; suicide and attempted suicide for 2%; and marriage without a permission slip (*izinname*) for 0.27%. In addition, some of the offences against human life are also materialistic. Therefore, when the conditions of the period are taken into consideration, it is possible to see the effect of economic distress on people from the crimes committed. There are also rare offences such as detonating a bomb, causing an abortion (*iskat-ı cenin*), killing a newborn baby or a minor, kidnapping a woman, and marriage without a permission slip.

When we looked at the crime rates involving women recorded in the registers between 1917 and 1920, the highest rate belongs to 1919 with 45%. The year 1918 comes next with a rate of 35%. The year with the lowest crime rate was 1920. The data used in this study, which deals only with women, is considerable. These data are extremely important in terms of showing the difficulties experienced by the people of Istanbul under the unfavourable conditions caused by the war. Of course, these are only figures based on the available data. There may be many other incidents women were involved in as either perpetrators or victims that were not recorded in the registers. Therefore, it should be noted that these data show estimated results.

In Istanbul, 33 districts where the crime was committed were identified. The highest number of offences in the city was committed in Taksim. Beyoğlu and Galata come next with the highest crime rates. The places with the lowest crime rates are Beykoz, Çengelköy and Haydarpaşa. The places of crime committed in the city vary. Fifty-eight locations where offences involving women were committed were identified. The most frequently mentioned crime scene is the household. Then comes the street and the avenue. In addition, there are many crime scenes such as bridges, land, ferries, piers, stations, gardens, patios, casinos, shops, bazaars, mosques, sheds, apartments, stables, schools, docks.

The records contain information on the tools used in the commission of the offence, but the tools used in each case are not specified. In general, knives, bombs, guns, revolvers, permanganate, stones, penknives and hot tongs were used in the commission of offences. Among the reasons that lead people to commit offences, interest comes first with a rate of 51.14%. For this reason, the offences committed are usually related to theft. The second most common reason was quarrelling (*münâzaa*) with 16.37 per cent, followed by the offense (*iğbirar*) and carelessness (*adem-i dikkat*) with 7.18 per cent.

The involvement of women who are perpetrators and victims of violence in crime varies according to the period and region. When looking at the criminal relations between genders in Istanbul, the cases where the victim is female and the perpetrator is male have the highest rate. This supports the general judgement that women are less guilty than men. There are also cases where the perpetrators of the women victims could not be identified.

During the period in question, there were crimes of swearing, insulting and assaulting the government and civil servants in Istanbul. The reason behind the rise in such offences may be the conditions of the period. The common points of the crimes committed in Istanbul between 1917 and 1920 were economic problems and an administrative vacuum. It is possible to see the effects of these in the analysed data.

Keywords: Istanbul, Occupation, Woman, Crime, Victim.